

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنًا وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنَّ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ﴾

«و چون خانه [کعبه] را برای مردم محل اجتماع و [جای] امنی قرار دادیم، [و فرمودیم «در مقام ابراهیم، نمازگاهی برای خود اختیار کنید»، و به ابراهیم و اسماعیل فرمان دادیم که: «خانه مرا برای طواف کنندگان و معتکفان و رکوع و سجودکنندگان پاکیزه کنید.»

(بقره، ۱۲۵)

صفای دل

اعتکاف در بیانات رهبر معظم انقلاب و مراجع بزرگوار تقلید

سخنی با خوانندگان

هنگامی که بذر انقلاب خمینی کبیر رحمته الله علیه به بار نشست، کمتر کسی تصور می‌کرد که آن نهال مبارک، تا آنجا پیش رود که به درختی تنومند با میوه‌های شیرین تبدیل شود. اعتکاف از جمله همان میوه‌های شیرین است که آرام آرام توجه انسان تکنولوژی‌زده امروزی را به خود جلب کرده و ذائقه‌های معنوی جوانان این مرز و بوم را سیراب نموده است. آری اگر خداوند مٔان در قرآن کریم می‌فرماید: «همان کسانی که هر گاه در زمین به آنان قدرت بخشیدیم، نماز را برپا می‌دارند و زکات می‌دهند و امر به معروف و نهی از منکر می‌کنند.»^۱ انقلاب اسلامی نیز با مراسم اعتکاف که معجونی از نماز، روزه و بسیاری از عبادات است، ان شاء الله می‌تواند جنبشی فراگیر را، در معنویت توحیدی کشور اسلامی ایران نهادینه نماید؛ تا هم جامعه را از گزند معنویت‌های نوپدید پوچ و فریبنده حفظ کند و هم، بستر مناسبی را برای همه کسانی که به رشد و کمال و قرب الهی می‌اندیشند، فراهم سازد.

در این میان مردانی خالصانه پا به میدان گذاشته و خطاب خداوندی به ابراهیم خلیل و اسماعیل ذبیح که فرمود: ﴿طَهَّرَا بَيْتِي لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ﴾^۲ را متوجه خود نیز دانسته و به امید جلب رحمت و دستیابی به مقام خُلت، به خادمی بندگان مهمان خدا همت گماشته‌اند.

۱. حج، ۴۱.

۲. خانه مرا برای طواف‌کنندگان و معتکفان و رکوع و سجودکنندگان پاکیزه کنید. بقره، ۱۲۵.

جشنواره بین المللی اعتکاف، جلوه‌ی دیگری از فعالیت «ستاد مرکزی اعتکاف»، گامی دیگر در همین مسیر است. شورای سیاست گذاری این جشنواره با دل سپردن به توصیه امیرمؤمنان علی علیه السلام، که به کمیل فرمود: «مَا مِنْ حَرَكَةٍ إِلَّا وَأَنْتَ مُحْتَاجٌ فِيهَا إِلَى مَعْرِفَةٍ؛ هیچ حرکتی نیست مگر آنکه تو به معرفتی درباره آن نیازمندی.»^۱ با دغدغه تقویت و تجهیز این جنبش معنوی به نگاهی علمی و معرفتی، گرد هم آمده و در این راستا، تلاش دارند برای ماندگاری و جذابیت بیشتر، از هنر هنرمندان متعهد نیز بهره بگیرند. نوشته پیش رو مجموعه‌ای از بیانات مقام معظم رهبری و سایر مراجع معظم تقلید است که غالباً در دیدار با اعضای ستاد مرکزی اعتکاف و جشنواره اعتکاف ایراد شده است.

این فرمایشات پس از جمع‌آوری، موضوع‌بندی شده و در شش فصل: مفهوم، فضیلت، بایسته‌ها، آداب و اعمال، آسیب‌ها و آثار اعتکاف، تدوین شده است و به محضر تان ارائه می‌گردد.

امید که آیه‌ی شریفه: ﴿وَاصْبِرْ نَفْسَکَ مَعَ الَّذِینَ یَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِیِّ یُرِیدُونَ وَجْهَهُ﴾^۲ همواره نصب العین ما باشد و همگی مورد توجه تجلی وجه الله در زمین، حضرت بقیه الله الاعظم علیه السلام واقع گردیم.

اوقات خوش آن بود که با دوست به سررفت
باقی همه بی‌حاصلی و بی‌خبری بود

معاونت فرهنگی ستاد مرکزی اعتکاف
سید محمد باقر تکیه‌ای
فروردین ۱۳۹۵

۱. تحف العقول، ص ۱۷۱.

۲. و با کسانی که پروردگارش را صبح و شام می‌خوانند [و خشنودی او را می‌خواهند، شکیبایی پیشه کن. کهف، ۲۸.

فهرست مطالب

سخنی با خوانندگان	۵
فصل اول: مفهوم اعتکاف	۹
فصل دوم: فضیلت اعتکاف	۱۱
اعتکاف؛ جامع عبادات	۱۱
اعتکاف، نه رهبانیت	۱۳
اعتکاف هنراست	۱۴
ایام اعتکاف؛ ایام الله	۱۴
لزوم تشریح همه رخدادهای زمان در اعتکاف	۱۴
ابراهیم علیه السلام خادم معتکفان	۱۵
اعتکاف جوانان، رخدادی بی نظیر در دنیا	۱۵
اعتکاف؛ نشانه جهت گیری صحیح حکومت	۱۵
اعتکاف؛ از رویش های انقلاب	۱۶
ستاد اعتکاف؛ نشانه نهادسازی اسلامی انقلاب	۱۶
اعتکاف؛ رخدادی بی نظیر در دنیا	۱۷
اعتکاف، از برکات الهی انقلاب	۱۷
اعتکاف دانشجویی، نقطه مقابل اهداف بنیانگذاران دانشگاه	۱۸
اعتکاف؛ سبب جلب عمومی رحمت پروردگار	۱۹
اعتکاف؛ نشانه سمت دینی جامعه ما	۱۹
فصل سوم: بایسته های اعتکاف	۲۱
لزوم برنامه ریزی برای اعتکاف با محوریت معنویات	۲۱
لزوم ترویج فرهنگ اعتکاف	۲۳
لزوم تحول شخصیت در اعتکاف	۲۳

جدی گرفتن آسیب‌شناسی اعتکاف	۲۴
فصل چهارم: آداب و اعمال اعتکاف	۲۵
قرائت قرآن، دعا و توسل	۲۵
وصل به دو نقطه: خدا و امام زمان عجل الله تعالی فرجه الابرار	۲۶
درخواست‌های بزرگ از خدا، در دعا‌های اعتکاف	۲۸
محاسبه و شناخت نقاط ضعف و قوت	۳۱
دوری از وسایل ارتباطی نظیر موبایل و	۳۲
تمرین مقدم داشتن خواست الهی بر هوای نفس	۳۲
اندیشه درباره وظایف دینی و سیاسی	۳۲
فصل پنجم: اعتکاف و آسیب‌ها	۳۳
عدم برنامه ریزی برای اعتکاف	۳۳
ضربه برنامه‌های جمعی به خلوت فردی	۳۳
بحث‌های جنجالی و بی‌فایده	۳۴
ظاهرگرایی و بی‌توجهی به روح معنوی اعتکاف	۳۵
جامعه‌گریزی به نام معنویت	۳۶
مادی‌گرایی و دنیاطلبی	۳۷
فصل ششم: آثار اعتکاف	۳۹
الف) آثار فردی اعتکاف	۳۹
۱. صفای دل	۳۹
۲. تمرین تسلط بر نفس	۴۰
۳. رهایی از آلودگی‌های مادی	۴۰
ب) آثار اجتماعی اعتکاف	۴۱
۱. حفظ دین از گستره فردی تا بین‌المللی	۴۱
۲. دفع تهاجم فرهنگی	۴۱
۳. حل مشکلات نظام اسلامی	۴۲
خدا را شاکرم	۴۳

فصل اول: مفهوم اعتکاف

امام خامنه‌ای (حفظه الله):

«اعتکاف، در واقع، یعنی خود را محبوس کردن در یک مکان محدود و ایجاد محدودیت در خود. عکوف یعنی بسته بودن؛ خود را به یک نقطه‌ای منحصر کردن، برای این که خلوتی در دل به وجود بیاید که انسان بتواند فرصت ارتباط صمیمی و خالص با خدای عالم را پیدا کند. اعتکاف این است؛ یعنی عبادتی است که جنبه‌ی ریاضت دارد.»^۱

آیت الله العظمی سبحانی (دام ظلّه العالی):

«اعتکاف آن است که انسان حداقل سه روز و دو شب میان آن، در مسجد به قصد عبادت به سر ببرد؛ و بهتر آن است که علاوه بر ماندن در مسجد، انجام عبادت دیگری مانند خواندن نماز و قرآن را نیز نیت کند؛ و فردی که چنین عملی را انجام می‌دهد «معتکِف» می‌باشد.»

آیت الله العظمی صافی گلپایگانی (دام ظلّه العالی):

«اصل اعتکاف را که معنا می‌کنند به همین معنا که انسان خودش را نگه دارد؛ بتواند خودش را حفظ بکند در مقابل غرائض، در مقابل شهوت و در مقابل غضب.»

۱. دیدار اعضای ستاد مرکزی اعتکاف و اعضای سومین جشنواره‌ی سراسری علمی فرهنگی اعتکاف، ۱۳۹۳/۲/۱۵.

آیت الله العظمی وحید خراسانی (دام ظلّه العالی):

«اعتکاف شرعاً آن است که در مسجد به قصد قربت، درنگ و اقامت کند؛ و احتیاط مستحب آن است که اقامت به قصد انجام عبادتی (مانند نماز) باشد؛ و برای آن، وقت معینی نیست؛ و در هر زمانی که روزه صحیح است، اعتکاف هم صحیح است.»

فصل دوم: فضیلت اعتکاف

اعتکاف؛ جامع عبادات

آیت الله العظمی جوادی آملی (دام ظلّه العالی):

«اعتکاف فرصتی است مجموعه چند عبادت. ویژگی اعتکاف این است که یک تلفیق مبارک و با یمین و برکت است؛ ما یک نماز داریم که از آن به عنوان ستون دین تعبیر شده است و چون کتاب، کتاب حکیم است ﴿وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ﴾^۱ و دین، دین حکمت و عقل است. هیچ جای قرآن یا روایات نیامده که شما نماز بخوانید؛ برای اینکه دین، قرآن و روایات، نماز را به عنوان ستون دین معرفی کردند؛ یک: ستون را که کسی نمی خواند ستون را اقامه می کند؛ دو: باید حرف ها هماهنگ باشد؛ سه: آن دینی که می گویند: «الصَّلَاةُ عَمُودُ الدِّينِ»^۲ همان دین می گوید: ﴿أَقِمُوا الصَّلَاةَ﴾^۳؛ اگر می گفت: «نماز ستون دین است» بعد می گفت: «نماز بخوانید» که این ناهماهنگ بود. نماز که ستون دین است در مسأله اعتکاف حضور دارد؛ روزه که «جُنَّةٌ مِنَ النَّارِ»^۴؛ سپر آتش است با همه جلال و شکوهی که دارد شرط اعتکاف است. این اعتکاف چه قدرتی است که تازه روزه گرفتن شرط آن است؟ شما می بینید وضو گرفتن

۱. سوگند به قرآن حکمت آموز. یاسین، ۲.

۲. أمالی، شیخ طوسی، ص ۵۲۹؛ بحارالانوار، ج ۷۹، ص ۲۱۸.

۳. نماز را برپا دارید. بقره، ۴۳، ۸۳، ۱۱۰.

۴. کافی، ج ۴، ص ۶۲.

عبادت است؛ اما به پایگاه نماز که نمی‌رسد؛ چون به پایگاه نماز نمی‌رسد مقدمه‌ی نماز و شرط نماز است. روزه با همه جلال و شکوهی که دارد به پایگاه اعتکاف نمی‌رسد؛ وگرنه شرط اعتکاف نبود.

خوب، اینکه گفته شد «بُنی الإسلام علی خمس»؛ نماز است، روزه است، زکات است، حج است، ولایت است؛^۱ بخش وسیعی از این مبانی پنج‌گانه را شما در اعتکاف می‌بینید. نماز را که می‌بینید؛ روزه که با آن جلال و شکوه وصف شده است و یکی از مبانی خمسه اسلام است، تازه شرط اعتکاف است. بخش وسیعی از اعمالِ احرام حج و عمره که وصف مُحَرِّمان حج و عمره است در اعتکاف هست. آثار حج را شما در اعتکاف می‌بینید. آثار ولایت که مشهود در اعتکاف است. یک عبادت تلفیقی مرکب از نماز و روزه و حج؛ و اینها را می‌بینید. غالباً فتوا داده‌اند در حال اعتکاف خرید و فروش حرام است. همان طوری که درباره نماز جمعه گفته شد: «إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ»^۲ خوب خرید و فروش که حرام است؛ شَمَّ طیب که حرام است؛ لمس و مَسَّ نساء که حرام است؛ فلان کار که حرام است؛ فلان کار که حرام است. شما آثار حج را می‌بینید؛ آثار عمره را می‌بینید؛ آثار صوم را می‌بینید؛ آثار نماز را می‌بینید. این مجموعه به علاوه جمع‌بندی آثار مشعر و منا را می‌بینید. شما در جریان مشعر یک عبادت دارید و آن عبادت شبانه است؛ دیگر روز در مشعر برنامه ندارید. شما در عرفات برنامه روزانه دارید؛ شب در عرفات برنامه ندارید. وقوف در عرفات واجب نیست. در بیتوته منا بالأخره شب بیتوته است نه روز؛ روز، ذبح و قربانی است نه شب. اما شما در اعتکاف یک وحدت ملتئم ملّقق پیچیده شبانه‌روزی دارید؛ این چنین نیست که شب‌ها فارغ باشید، نظیر ماه مبارک رمضان. درست است انسان با فرا رسیدن مغرب افطار می‌کند؛ ولی همچنان معتکف است، همه محرمات اعتکاف در حال شب هم حرام است.

۱. امام باقر (ع) اسلام روی پنج پایه بنا نهاده شده: نماز و زکاة و روزه و حج و ولایت. الکافی، ج ۲، ص ۱۸.

۲. چون برای نماز جمعه ندا در داده شد، به سوی ذکر خدا بشتابید. جمعه، ۹.

این نظیر صوم ماه مبارک رمضان نیست که محرمات برای روز باشد، شب حلال باشد. چه شبش حرام چه روزش حرام؛ این چه عبادت تلفیقی است؟ این سه شبانه روز، انسان مهمان چه کسی است؟ مهمان صاحب خانه ای است که این صاحب خانه فرمود: «اگر می خواهی به من نزدیک بشوی باید به فرشتگان من نزدیک بشوی» خب اگر کسی بخواهد قربه الی الله کار بکند باید کار الهی بکند.»

اعتکاف، نه رهبانیت

آیت الله العظمی جواد آملی (دام ظلّه العالی):

«در هر مکانی اعتکاف صحیح نیست؛ اول باید مسجد باشد؛ و در هر مسجدی هم صحیح نیست؛ باید مسجد جماعت باشد؛ نه مسجدی که در آن نماز جماعت می خوانند، مسجد جماعت باشد. این نکته را عنایت کنید. چرا باید مسجد جماعت باشد؟ برای این که این بزرگوارانی که آمده اند مهمان پروردگار شده اند هدایایی را به همراه دارند؛ اگر اینها در یک گوشه شهری، در یک مسجدی که جمعیتی در آن نیست، رفت و آمدی در آن نیست، اینها با مردم ارتباط ندارند؛ این می شود یک رهبانیت نه اعتکاف. مسأله ضیافت غیر از مسأله رهبانیت است. یک وقت کسی راهبانه به سر می برد بهره هایی هم نصیب خودش می شود؛ اخلاقیاتی هم نصیبش می شود. یک وقت کسی مهمان خصوصی، پروردگار می شود که با او ملاقات خصوصی دارد در این ملاقات خصوصی هم باید پیام جماعت را جامعه را به الله منتقل کند، هم ره توشه الهی را به جماعت برگرداند. بعد، این اعتکاف فضای کشور را معطر می کند.»

اعتکاف هنراست

آیت الله العظمی صافی گلپایگانی (دام ظلّه العالی):

«هنر، اعتکاف است. هنر یعنی بازداشتن نفس. این که آدم بتواند در مقابل هوای نفس بایستد. اصل اعتکاف را که معنا می‌کنند به همین معنا که انسان خودش را نگه دارد؛ بتواند خودش را حفظ بکند در مقابل غرائض، در مقابل شهوت، در مقابل غضب. هنر این است.»

ایام اعتکاف؛ ایام الله

آیت الله العظمی علوی گرگانی (دام ظلّه العالی):

«خدا در قرآن یک نکته‌ای را اشاره کرده است که این مناسب با این ایام است. خدا در قرآنش می‌فرماید: ﴿لقد ارسلنا موسیٰ الی قومه﴾ به او گفتیم چکار کنیم؟ ﴿اخرج قومک من الظلمات الی النور﴾ ملت خود را از ظلمات و تاریکی بیرون بیاور؛ و بعد می‌گوید: ﴿ذکرهم بایام الله﴾^۱ ملت را آگاهشان کنی به ایام الله. ایام الله یکی‌اش همین است. این ایام الله‌هایی که ما داریم، خدا به نام خودش تمام کرده، همان سه روزی است که الان ایام البیض است. این سه روز ایام البیض جزء ایام الله است. سه روز ایام معدودات در منا. خداوند روزی همه شما بکند ان شاء الله، آنجا تشریف ببرید. این‌ها جزء ایام الله است. می‌خواهم بگویم اینها یک ایامی است که وابسته به ذات اقدس حق است. در آنجا قرار بگیرید که ﴿طهرا بیتی للطائفین والعاکفین﴾.^۲

لزوم تشریح همه رخدادهای زمان در اعتکاف

آیت الله العظمی نوری همدانی (دام ظلّه العالی):

«اعتکاف زمینه مناسبی برای پرداختن به همه جوانب دینی و اعتقادی است. اسلام دین جامع‌الشرایط و پاسخگوی همه نیازهای بشری است و

۱. و در حقیقت، موسی را با آیات خود فرستادیم [و به او فرمودیم] که قوم خود را از تاریکی‌ها به سوی روشنایی بیرون آور و روزهای خدا را به آنان یادآوری کن، که قطعاً در این [یادآوری]، برای هر شکستنی سپاسگزاری عبرت‌هاست. ابراهیم، ۵.

۲. خانه مرا برای طواف‌کنندگان و معتکفان پاکیزه کنید. بقره، ۱۲۵.

اعتکاف به عنوان اجتماع بزرگ اسلامی باید به تشریح همه رخدادهای زمان بپردازد.»

ابراهیم علیه السلام خادم معتکفان

آیت الله العظمی وحید خراسانی (دام ظلّه العالی):

«این مقام اعتکاف است که حضرت ابراهیم علیه السلام بعد از این که خلیل الله شد باید بیت الله را پاکیزه و آماده کند تا معتکفین در خانه خدا مقیم شوند و نفوس را حبس کنند.»

اعتکاف جوانان، رخدادی بی نظیر در دنیا

امام خامنه‌ای (دام ظلّه العالی):

«جوان‌های ما دل در گرو حقیقت دارند؛ دل‌هایشان نرم و نورانی است. هیچ‌وقت در این کشور در طول سال‌های گذشته، از دوران جوانی و نوجوانی ما، به یاد نداریم که در ماه رمضان، در مساجد کشور یا در مسجد گوهرشاد مشهد، مردم بیایند اعتکاف بکنند. در ایام البیض، سه روز متعارف ماه رجب یا ماه شعبان، ما تعداد معدودی در قم دیده بودیم که اعتکاف می‌کردند؛ آن هم غالباً طلبه‌ها. در غیر آن معمول نبود. امروز در ایام اعتکاف، دانشگاه‌ها و مساجد و سرتاسر کشور و مساجد جامع، مملوّ از معتکفین است؛ علاوه‌ی بر آن، در دهه‌ی آخر ماه رمضان، جمعیت عظیمی مشغول اعتکاف بودند. چه کسانی؟ پیرمردها؟ پیرزن‌ها؟ نه؛ همین جوان‌ها، جوانترین‌ها. این دیگر در دنیا نظیر ندارد. این نسل جوان امروز ماست.»^۱

اعتکاف؛ نشانه جهت‌گیری صحیح حکومت

امام خامنه‌ای (حفظه الله):

«اعتکاف نشانه حرکت صحیح حکومت اسلامی است. در ایام اعتکاف در ماه مبارک رجب، در بسیاری از مساجد سراسر کشور، جوانان ما، زنان و مردان از

قشرها و سنین مختلف، رفتند و در مسجد ماندند؛ سه روز روزه گرفتند و با خدا مأنوس شدند. بعد از آن هم با گریه و اشک و آه، مسجد را وداع گفتند و بیرون آمدند، تا برای سال آینده آماده شوند. عزیزان من! این برای یک جامعه، علامت خوبی است. ﴿الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ﴾^۱ علامت یک حکومت الهی، علامت یک حرکت صحیح و دارای جهت‌گیری صحیح است. این را جدی بگیرید و تقویت کنید.^۲

اعتکاف؛ از رویش‌های انقلاب

امام خامنه‌ای (دام ظلّه العالی):

«خوشا به حالتان معتکفین عزیز! پدیده‌ی اعتکاف یکی از رویش‌های انقلابی است. ما اول انقلاب، این چیزها را نداشتیم. اعتکاف همیشه بود. زمان جوانی ما وقتی ایام ماه رجب فرا می‌رسید، در مسجد امام قم - آن هم فقط قم، در مشهد من اصلاً اعتکاف ندیده بودم - شاید پنجاه نفر، صد نفر، فقط طلبه اعتکاف می‌کردند. این پدیده‌ی عمومی این که ده‌ها هزار نفر در مراسم اعتکاف شرکت کنند، آن هم اغلب، جوان، جزو رویش‌های انقلاب است. من یک وقت عرض کردم که انقلاب ما ریزش دارد؛ اما رویش هم دارد؛ رویش‌ها بر ریزش‌ها غلبه دارند. پس خوشا به حالتان معتکفین عزیز!»^۳

ستاد اعتکاف؛ نشانه نهادسازی اسلامی انقلاب

امام خامنه‌ای (حفظه الله):

«نهادهایی که در جمهوری اسلامی پدید آمد و نهال‌هایی که سر کشید در زمینه‌ی اجتماعی و فرهنگی و دینی، یکی دو تا نیست؛ و بحمدالله نظام جمهوری اسلامی و انقلاب اسلامی نشان داد که در زمینه‌های گوناگون،

۱. همان کسانی که چون در زمین به آنان توانایی دهیم، نماز برپا می‌دارند. حج، ۴۱.

۲. دیدار با طلاب و مردم قم به مناسبت ۱۹ دی، ۱۳۷۵/۱۰/۱۹.

۳. خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران، ۱۳۸۴/۵/۲۸.

قدرت تولید دارد، قدرت سازندگی دارد. همین نهادسازی یکی از مظاهر قدرت تولید است؛ یکی از همین نهادها مسأله‌ی اعتکاف است.^۱

اعتکاف؛ رخدادی بی نظیر در دنیا

امام خامنه‌ای (حفظه الله):

«هیچوقت در این کشور در طول سال‌های گذشته، از دوران جوانی و نوجوانی ما، به یاد نداریم که در ماه رمضان، در مساجد کشور یا در مسجد گوهرشاد مشهد، مردم بیایند اعتکاف بکنند. در ایام البیض، سه روز متعارف ماه رجب یا ماه شعبان، ما تعداد معدودی در قم دیده بودیم که اعتکاف می‌کردند؛ آن هم غالباً طلبه‌ها. در غیر آن معمول نبود. امروز در ایام اعتکاف، دانشگاه‌ها و مساجد و سرتاسر کشور و مساجد جامع، مملوّ از معتکفین است؛ علاوه‌ی بر آن، در دهه‌ی آخر ماه رمضان، جمعیت عظیمی مشغول اعتکاف بودند. چه کسانی؟ پیرمردها؟ پیرزن‌ها؟ نه، همین جوان‌ها، جوانترین‌ها. این دیگر در دنیا نظیر ندارد. این نسل جوان امروز ماست. امروز گرایش به دین و ارزش‌های انقلابی، وجه غالب جامعه است.»^۲

اعتکاف، از برکات الهی انقلاب

امام خامنه‌ای (دام ظلّه العالی):

«خوش‌بختانه اقبال مردم به این سنت [اعتکاف] خیلی بالا است؛ شوق جوان‌ها و عشق جوان‌ها حیرت‌انگیز است. من یادم است آن وقتی که ما در مشهد بودیم، اصلاً ندیده بودیم اعتکاف چه جوری است، شنیده بودیم؛ قم که رفتیم در همین ایام البیض در مسجد امام، اعتکاف می‌شد. شاید من یک وقت رفته بودم دیده بودم، طلبه‌ها می‌آمدند دو نفر، سه نفر، یک گوشه‌ای را انتخاب می‌کردند در آن شبستان مرحوم حاج ابوالفضل - آن شبستان بالایی

۱. دیدار اعضای ستاد مرکزی اعتکاف و اعضای سؤمین جشنواره‌ی سراسری علمی فرهنگی اعتکاف، ۱۳۹۳/۲/۱۵.

۲. دیدار با مردم گرمساری، ۱۳۸۵/۸/۲۲۱.

- چادر می کشیدند. شاید مجموع افرادی که در آن شبستان اعتکاف می کردند به سی نفر، چهل نفر نمی رسید. البته بعدها که مسجد آقای بروجردی ساخته شد، بعضی ها ظاهراً آنجا هم می آمدند اعتکاف می کردند که آن را من ندیده بودم؛ لکن مسجد امام را دیده بودیم. این، همه ی مظهر این سنت پرمغز پرمعنا در آن دوره بود؛ مخصوص قم، آن هم با این تعداد اندک. امروز شما بروید دانشگاه های کشور را نگاه کنید - حالا غیر از مسجد گوهرشاد و مسجد جمکران و مساجد مهم دیگر و جاهای دیگری که هجوم جمعیت است. در این مساجد دانشگاه ها، مسجد دانشگاه تهران و جاهای دیگر - دانشجویهای ما، جوان های ما، از مدتی پیش صف کشیده اند، نوبت می گیرند و نوبتشان نمی رسد؛ یعنی جا نیست، وسیله نیست برای اداره ی آنها؛ این شوق عمومی به این عبادت، این جور است؛ خب، این یکی از برکات الهی است.»^۱

اعتکاف دانشجویی، نقطه مقابل اهداف بنیانگذاران دانشگاه

امام خامنه ای (دام ظلّه العالی):

«حقیقتاً برای نظام جمهوری اسلامی و ملت ایران مایه افتخار است که در ایام البیض ماه رجب، در مسجد دانشگاه تهران - بزرگ ترین دانشگاه ایران - دانشجویان اعتکاف کنند. این خیلی امر مهمی است؛ خیلی پدیده عجیبی است. بنده وقتی شنیدم، واقعاً تکان خوردم. می دانید آن مسجد کجاست؟ و آن دانشگاه به دست چه کسانی به وجود آمده است؟! اعتکاف دانشجویان متدین در آن دانشگاه و داخل آن مسجد، تن آنها را که فکر می کردند دانشگاه برای این که همه ملت ایران را در آینده از دین جدا کند کافی است، در گور می لرزاند؛ امروز در همان مسجد، جوانان دانشجوی می نشینند، سه روز روزه می گیرند و اعتکاف می کنند. این خیلی مهم است. این کارها را هر چه بیشتر ترویج کنید.»^۲

۱. دیدار اعضای ستاد مرکزی اعتکاف و اعضای سومین جشنواره ی سراسری علمی فرهنگی اعتکاف، ۱۳۹۳/۲/۱۵.

۲. دیدار با جمعی از تشکل های دانشجویی کشور در قم، ۱۳۷۴/۹/۱۸.

اعتکاف؛ سبب جلب عمومی رحمت پروردگار

امام خامنه‌ای (دام ظلّه):

«سه روز در مسجد روزه گرفته‌اند؛ دعا و اُنس و ذکر و تضرّع داشتند؛ حالا که می‌خواهند از مسجد جدا شوند، اشک‌ریزان با مسجد و با اعتکاف وداع می‌کنند! اینها چیزهای خیلی خوبی است؛ جلب رحمت پروردگار را می‌کند. شما این را بدانید که بسیاری از موفّقیت‌های امروز ما، بر اثر این چیزهاست. شاید شما بعضی از این کارها و موفّقیت‌های سیاسی را به ما که مسؤولین نظام و تصمیم‌گیران سطح بالای کشور هستیم، مستند کنید؛ اما ما خودمان، گاهی که در بعضی از مسائل به خصوص، صحبت و مذاکره می‌کنیم، حقیقتاً به این نتیجه می‌رسیم که در این زمینه کاری نکرده‌ایم و این یک قدرت‌نمایی خدایی بوده است. همان‌طور که امام «رحمة الله علیه» در یکی از بیماری‌هایشان که در بیمارستان بستری بودند به من فرمودند: «من در طول این سال‌ها، در تمام این مدت، دست قدرتی را احساس کردم که ما را پیش می‌برد.» من هم امروز آن قدرت را احساس می‌کنم. این رفتارهای شما و مردم است؛ این تضرّع‌ها، توجّه‌ها، توسّلات به پروردگار، عبودیت‌ها و سربه فرمان نهادن‌هاست که رحمت الهی را متوجّه می‌کند. یک عده اصلاً نمی‌توانند تصوّرش را بکنند؛ خوب، نکنند اما انسان وقتی که با قضایا و با فطرت خودش روبه‌رو شود، کاملاً می‌فهمد که قضیه چیست.»^۱

اعتکاف؛ نشانه سمت دینی جامعه ما

امام خامنه‌ای (حفظه الله):

«ما به سمت دین داریم پیش می‌رویم، نه به سمت بی‌دینی. شما ملاحظه بفرمایید، زمانی ما در قم طلبه بودیم و بعد به مشهد آمدیم، همان‌طور که شما خبر دارید و خیلی‌های دیگر هم می‌دانند، آن تشکیلات عظیم دانشجویی و طلبگی

۱. دیدار با تشکّل‌های دانشجویی، ۱۳۷۵/۹/۱۵.

و آن بساط کذایی را راه انداختیم. من و امثال من که در قم بودیم، یک بار و یک شب هم به اعتکاف نرفته بودیم و در محیط خودمان هم ندیده بودیم. بله، حداکثر صد نفر، صد و پنجاه نفر به مسجد امام می رفتند و اعتکاف می کردند. فصل اعتکاف نزدیک است؛ بروید ببینید در مساجد چه خبر است؛ در مسجد دانشگاه تهران چه خبر است؛ در مسجد گوهرشادی که یک نفر اعتکافی نبود، بروید ببینید در شبستان هایش اگر کمی دیر برسید، جا هست؟ این یک نمونه است؛ از این قبیل فراوان است. نعمت های الهی را باید قدر بدانید و ناشکری نکنید.^۱

«بعضی ها نگاه می کنند به یک مظاهری، می بینند یک چند تا جوان، یک چند تا زن یا مرد، یک عمل خلافی انجام دادند، فوراً رویش یک قضاوت کلی می گذارند؛ این غلط است. مردم به معنویات توجه دارند. شما همین روزها به مساجد دانشگاه ها بروید، ببینید در این روزهای اعتکاف چه خبر است؟ از فردا جوان های ما می روند در مساجد اعتکاف می کنند. یکی از شلوغ ترین، گرم ترین و پرشورترین مراکز اعتکاف، مساجد دانشگاه های ماست؛ غیر از مساجد عمومی و مساجد بزرگ، که همه در آن شرکت می کنند. این نشان دهنده ی حرکت مردم به سمت معنویت است. با اینهاست که ما می توانیم تشخیص بدهیم، قضاوت کنیم، حکم کنیم به این که کشور ما، ملت ما، در حال پیشرفت است. در همه ی ابعاد، کشور دارد پیشرفت می کند؛ و همه در زیر پرچم اسلام و در سایه ی دعوت الهی این مرد بزرگ، این انسان والا، این جانشین به حق پیامبران و اولیای الهی. این مرد بزرگ، راه را در مقابل ملت ما باز کرد.»^۲

۱. سخنرانی در دیدار عمومی دوشنبه ها، ۱۳۷۶/۸/۱۹.

۲. مراسم سالگرد رحلت امام خمینی (ره)، ۱۳۹۱/۳/۱۴.

فصل سوم: بایسته‌های اعتکاف

تعمیق دین در اعتکاف

امام خامنه‌ای (حفظه الله):

«انس با قرآن و تدبر در قرآن، همچنین تدبر در ادعیه‌ی مأثوره‌ای که اعتبار دارد، مثل صحیفه‌ی سجادیه و بسیاری از دعاها، در تعمیق معرفت دینی خیلی نقش دارد. تعمیق معرفت دینی خیلی مهم است. یک وقت یک کسی همین‌طور روی احساسات، در نماز جماعت هم ممکن است شرکت کند، در اعتکاف هم شرکت کند، در مجلس عزای حسینی هم شرکت کند، در فلان تظاهرات دینی هم شرکت کند، اما این معرفت در عمق جان او وجود نداشته باشد؛ لذا سر یک پیچی، سر یک دست‌اندازی، یک هو می‌بینید که از جا در می‌رود.»^۱

لزوم برنامه‌ریزی برای اعتکاف با محوریت معنویات

مقام معظم رهبری (حفظه الله):

«اعتکاف جای عبادت است؛ البته عبادت فقط هم نماز خواندن نیست؛ تماس خوب با معتکفین، ارتباط دوستانه و برادرانه، فراگیری از آنها، تعلیم‌دهی به آنها، معاشرت اسلامی را تجربه کردن و آموختن؛ همه‌ی اینها فرصت‌هایی است که در اعتکاف ممکن است پیش بیاید؛ [برای] این باید برنامه‌ریزی بشود. مهم‌ترین کار، برنامه‌ریزی است....

۱. دیدار وزیر علوم و استادان دانشگاه تهران، ۱۳/۱۱/۱۳۸۸.

برنامه‌ریزی هم، باید هم هوشمندانه باشد، هم با توجه به معنای اعتکاف باشد. حالا فرض کنیم مثلاً یکی بیايد برنامه‌ریزی کند که برای این اعتکاف فیلم نشان بدهیم! خوب، فیلم که همه جا آدم می‌بیند؛ فیلم که احتیاج به روز ایام البیض و در مسجد و مانند اینها ندارد. اعتکاف برای نزدیک شدن به خدا است. شما ببینید چه کار می‌توانید بکنید که هم دل او به خدا نزدیک بشود، هم مغز و ذهنش به خدا نزدیک بشود؛ که طبعاً وقتی انسان در درون، در دل، در باطن با خدای متعال انس پیدا کرد، در ظاهر او هم اثر می‌گذارد و در ظاهر هم نشان داده می‌شود. وقتی حالت خشوع به انسان دست داد، خضوع هم به دنبال خشوع می‌آید؛ و این آن وقت در زندگی اثر می‌گذارد.

این جوانی که بعد از این سه روز از اعتکاف آمد بیرون، پاکیزه می‌شود، شست‌وشو می‌شود و می‌آید بیرون؛ طهارتی پیدا می‌کند معنای او؛ این برایش ذخیره است. این خیلی چیز با عظمت و مهمی است؛ سه روز روزه‌داری و انقطاع از دنباله‌های متعارف زندگی و توجه به خدای متعال و به معنویات و به معارف و به توحید؛ اینها خیلی با ارزش است. مراقب باشید این درست انجام بگیرد، درست هدایت بشود؛ گویندگان خوبی باشند، بروند حرف بزنند، معارف دینی را به آنها یاد بدهند. از جنجال‌های گوناگونی که در حاشیه‌سازی‌های معمول جامعه نقش دارند، پرهیز بشود و این سه روز را بگذاریم برای جهات معنوی. حالا بعد آمدند بیرون، خیلی میدان‌های دیگر و عرصه‌های دیگر زندگی هست که انسان در آن عرصه‌ها در جامعه وارد می‌شود؛ اما در این سه روز، ارتباط‌گیری با خدا اصل باشد و [برای آن] برنامه‌ریزی بشود؛ این آن چیزی است که [اصل است] و ان شاء الله بیشتر هم خواهد شد.^۱

۱. دیدار اعضای ستاد مرکزی اعتکاف و اعضای سومین جشنواره‌ی سراسری علمی فرهنگی اعتکاف، ۱۳۹۳/۲/۱۵.

لزوم ترویج فرهنگ اعتکاف

امام خامنه‌ای (دام ظلّه العالی)

«جوانان دانشجوی می‌نشینند، سه روز روزه می‌گیرند و اعتکاف می‌کنند. این

خیلی مهم است. این کارها را هر چه بیشتر ترویج کنید.»^۱

هیچ مانع و اشکالی ندارد که به آنچه تدبیر و تقوا محسوب می‌شود، تظاهر کنید. نماز خواندن، دعا خواندن، همین کارهایی که الان دانشجویان می‌کنند، خیلی خوب و به‌جاست. این اعتکاف، توسل، نماز جماعت و اینها، بسیار خوب است. مبدا کسی بگوید که اینها تظاهر است و من نمی‌خواهم تظاهر کنم. چیزهایی هست که قوامشان، به تظاهر است. اصلاً شعائر دینی، یعنی چیزهایی که انسان به آنها تظاهر می‌کند. ﴿وَمَنْ يَعِظْ شُعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ﴾^۲ شعائر جمع «شعیر» است؛ یعنی چیزهایی مانند حرکت دینی، کار دینی و فکر دینی که به صورت آشکار و اعلام شده، تحقق پیدا می‌کند.»^۳

«در محیط دانشجویی جوان، پرداختن به معارف دینی، پرداختن به الگوهای دینی، توسلات به پروردگار، توسلات به ائمه (علیهم‌السلام)، خواندن دعای عرفه، برگزاری مراسم اعتکاف و خواندن نماز جماعت، بسیار خوب است.»^۴

لزوم تحول شخصیت در اعتکاف

آیت الله العظمی سبحانی (دام ظلّه العالی):

«هدف از اعتکاف، دهان بستن و نماز خواندن نیست؛ نتیجه مهم است، تحول فکری و عقیدتی؛ ملکات زبایمان بالا برود. آن ملکاتی که غیر صحیح

۱. دیدار با جمعی از تشکلهای دانشجویی کشور در قم، ۱۳۷۴/۹/۱۸.

۲. و هرکس شعایر خدا را بزرگ دارد در حقیقت، آن [حاکم] از پاکی دهاست. حج، ۳۲.

۳. دیدار جمعی از دانشجویان عضو جنبشهای دانشجویی، ۱۳۷۷/۹/۱۷.

۴. دیدار دانشجویان و اساتید دانشگاه‌های استان کرمان، ۱۳۸۴/۲/۱۹.

است آنها نابود شود. تحول، غرض از اعتکاف است و واقعا برگردیم یک انسان دیگر یک فرد دیگر. اگر قبلا هم مثلا یک کارهایی انجام می‌دادیم یک روحیاتی داشتیم، بعد از این اعتکاف همه آنها مبدل بشود به کارهای نیک.»

جدی گرفتن آسیب‌شناسی اعتکاف

امام خامنه‌ای (حفظه الله)؛

«همه فرصت‌های ما در درون خودشان تهدیدهایی هم دارند؛ اشاره کردید، یکی از موضوعاتی که در این جشنواره‌ی شما بنا است مورد بررسی قرار بگیرد، آسیب‌شناسی بود؛ این آسیب‌شناسی را جدّی بگیرید.»^۱

۱. دیدار اعضای ستاد مرکزی اعتکاف و اعضای سؤمین جشنواره‌ی سراسری علمی فرهنگی اعتکاف، ۱۳۹۳/۲/۱۵

قرائت قرآن، دعا و توسل

امام خامنه‌ای (حفظه الله):

«این اعتکافی که جوان‌ها انجام می‌دهند، قرآن بخوانند، نهج البلاغه بخوانند، صحیفه‌ی سجادیّه بخوانند. به خصوص من در این ایام اعتکاف، صحیفه‌ی سجادیه را توصیه می‌کنم. این صحیفه‌ی سجادیه واقعاً کتاب معجزه‌نشانی است. خوشبختانه حالا ترجمه هم شده و ترجمه‌هایی هست. سال گذشته ترجمه‌ی خوبی از صحیفه‌ی سجادیه را به من دادند و آن را دیدم؛ ترجمه‌ی بسیار خوبی است. از این معارف موجود در دعا‌های حضرت علی بن حسین (علیه السلام) در صحیفه سجادیه، استفاده کنند؛ بخوانند؛ تأمل کنند. اینها فقط دعا نیست؛ درس است؛ این کلمات امام سجاده (علیه السلام) - و همه‌ی ادعیه‌ای که از ائمه (علیهم السلام) مأثور است و به دست ما رسیده است - پر است از معارف. پس ماه رجب است؛ ماه عبادت است؛ ماه توسل به پروردگار است؛ ماه تضرع است؛ و در این راه، ماه تشبه به امیرالمؤمنین (علیه السلام) است. با خدا ارتباط مان را قوی کنیم تا در میدان‌های زندگی بتوانیم با اراده‌ی محکم، با قدم استوار و با ذهن روشن، وارد هر میدانی بشویم.»^۱

۱. دیدار اقشار مختلف مردم به مناسبت میلاد حضرت علی (علیه السلام)، ۱۳۸۷/۴/۲۶.

آیت الله العظمی مکارم شیرازی (دام ظلّه العالی):

«از دعا و توسل غافل نشوند و دیگر این که به قرائت قرآن و تدبر در آیات این کتاب آسمانی توجه ویژه داشته باشند. البته اندیشه و تفکر در آیات و نشانه‌های خداوند هم کار بسیار مهم و خوبی است.»

وصل به دو نقطه: خدا و امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف

آیت الله العظمی وحید خراسانی (حفظه الله):

«دو کلمه باید عملی بشود در اعتکاف؛ آن دو کلمه این است: این تعبیراتی که در بین مردم است اینها ریشه‌هایی دارد. حرف حساب دو کلمه است؛ آن دو کلمه چیست؟ یکی «مَنْ مِنْهُ الوجود» و یکی «مَنْ بِهِ الوجود» است. یکی: آن کسی که از او هر چه هست، هست؛ دوم: آن کسی که به او هر چه هست، هست. اعتکاف وقتی اعتکاف است که معتکف وارد بشود در مسجد و خارج بشود و ارتباطش با دو نقطه تمام بشود؛ اول: «مَنْ مِنْهُ الوجود» و آن ذات قدوس حق متعال است. دوم: «مَنْ بِهِ الوجود» و آن ولی عصر امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف است.... اول مطلبی که در اعتکاف لازم است ارتباط به مبدأ وجود است. از آنجا که بیرون آمدی یادت نرود چه بودی؟ چه شدی؟ لطف چه کسی و رحمت و عنایت چه کسی آن نطفه را به این سو درآورد؟ دوم: آن که هر چه هست به طفیل او است؛ من و تو حق حیات نداریم. از اول صبح که برخواستیم چقدر به یاد خدا بودیم؟ چقدر به فکر خودمان بودیم؟ این که ارزش زندگی نداریم. همه این الطاف به برکت آن کسی است که تمام وجودش محو فی الله است؛ و آن ولی عصر امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف است. «بِیْمَنِهِ رُزْقَ الْوَرَى وَبُجُودِهِ قَبَّتِ الْأَرْضُ وَالسَّمَاءُ...»^۱

در اعتکاف مهم‌ترین کار چیست؟ - چون از وقت باید حداکثر استفاده را کرد - بالاترین کار در اعتکاف قرائت قرآن است. معتکف از اول اعتکاف شروع کند، آنی غفلت نکند. چرا؟ سرّش چیست؟ سرّش این است: اگر پیغمبر

۱. زادالمعاد، ص ۴۲۲؛ مفتاح الجنان، دعای عدیله، ص ۸۵.

خاتم علیه السلام مطلبی را به عنوان وصیت گفت؛ این یک جهت. جهت دوم: اگر آن وصیت را به علی بن ابی طالب علیه السلام کرد، اینجاست که باید فقیه بفهمد مطلب حائز چه اهمیتی است؟ فرمود: «یاعلی اوصیک؛ به تو وصیت می کنم» «بتلاوة القرآن علی کل حال؛ در هر حال تلاوت کن قرآن را»^۱ قرآن حرف ربط بین ما و خدا است. نماز حرف زدن ما با خدا است. قرآن حرف زدن خداست با ما. قرآن این است. در اعتکاف سعی کنید از قرآن غفلت نکنید. اما مهم، این کلمه است: این حدیث، حدیثی است که شیخ انصاری فقیهی مثل او در معضل ترین مسأله در دماء بر طبق سند این حدیث فتوا می دهد. این حدیث کلمه فصل است. گفت: «یابن رسول الله من ماه رمضان ختم های قرآن کرده ام یک ختم قرآن برای جدّت پیغمبر صلی الله علیه و آله؛ یک ختم قرآن برای جدّت امیر المؤمنین علیه السلام؛ یک ختم برای جدّهات حضرت زهرا علیها السلام تا رسید ختم قرآنی برای تو کرده ام یا ابالحسن. مالی بهذا؟» آیا برای من در قبال این عمل چیزی هست؟ این حدیثی است که گوهر قرائت قرآن را به آخر مرحله می رساند. «مالی بهذا؟» در مقابل این عمل برای من چی است؟ امام فرمود: «لک بهذا أن تكون معهم» اصلاً خود من الان می گویم: متحیرم. فرمود: جزای تو که قرآن خواندی ختم قرآن را هدیه کردی به رسول خدا صلی الله علیه و آله و علی مرتضی علیه السلام «جزای تو این است که با او باشی و از او جدا نشوی.» این مرد فقیه است. وقتی این کلمه را شنید مبهوت شد. گفت: «لی هذا وهذا». در مقابل این، این برای من است؟ معیت آن هم با خاتم الانبیاء صلی الله علیه و آله با سید الاوصیاء علیه السلام سه مرتبه امام فرمود: «نعم! نعم! نعم!»^۲ (بله! بله! بله!). جزای تو این است که با او باشی. هر معتکفی شروع کند در اعتکاف به ختم قرآن و آن قرآن را هدیه کند به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف؛ هدیه به او هدیه به همه انبیا است. «ومن أراد أن ينظر إلى آدم وشيث فهما آنا آدم و شيث» این، برنامه ی اعتکاف قرآن؛ هدیه به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف.

مطلب دیگری که لازم است این است که شروع اعتکاف از اول صبح باید

۱. کافی، ج ۸، ص ۷۹.

۲. کافی، ج ۲، ص ۶۱۸.

همه معتکفین اول برنامه‌شان زیارت «سلام علی آل یاسین» باشد. سرّش این است که طبرسی در احتجاج نقل می‌کند و این مطلب توقیعیات حمیری است که هرگاه خواستی توجه کنی به خدا به وسیله ما بگویند: «سلام علی آل یاسین»^۱ این زیارت اکسیر اعظم است. معتکف می‌رود به خانه خدا؛ خانه خدا ظاهری دارد، باطنی دارد. خانه خدا ظاهرش آن مسجد است، باطنش چیست؟ باطنش ﴿فی بیوت اذن الله ان ترفع ویذكر فیها اسمہ﴾^۲ آن بیوت، بیوت وحی و نبوت است. زیارت «سلام علی آل یاسین» فتح باب می‌کند برای معتکف به خدا. «السلام علیک یا باب الله و دیان دینه»^۳

افتتاح هر روز اعتکاف به دو امر باشد: یکی به سوره یس؛ یکی به زیارت سلام علی آل یاسین. همه اینها ریشه فقهی دارد. اما سوره یاسین قلب قرآن است. آن سوره، سوره شخص خاتم صلی الله علیه و آله است. آن سوره باید توام بشود به زیارت «سلام علی آل یاسین» اگر اعتکاف به این جور تمام بشود، آن اعتکاف است که آهن می‌رود به مسجد، بیرون می‌آید طلای احمر. اکسیر وقتی به آهن رسید آهن را منقلب می‌کند. ممکن است سه شبانه‌روز این روح با قرآن و امام زمان علیه السلام باشد و منقلب به کیمیا نشود؟»

درخواست‌های بزرگ از خدا، در دعاهای اعتکاف

امام خامنه‌ای (حفظه الله):

«در برخی از مساجد کشور، هزاران نفر اعتکاف کردند؛ شب و روز را به ذکر و عبادت گذراندند و هزاران ختم قرآن انجام گرفت. درباره‌ی این شست‌وشوی معنوی و طهارت دل‌های جوانانمان دو نکته را عرض کنیم... نکته دوم این است که در این توجه‌هایی که می‌شود، در این مناجات‌ها، راز و نیازها و

۱. احتجاج، ج ۲، ص ۴۹۳.

۲. در خانه‌هایی که خدا رخصت داده که [قدر و منزلت] آنها رفعت یابد و نامش در آنها یاد شود. نور، ۳۶.

۳. فرازی از زیارت آل یاسین.

درخواست‌هایی که از خدا می‌کنید، همه جور حاجت را می‌شود از خدا خواست و باید خواست؛ حتی حاجت‌های کوچک. اما این درخواست خود را به این حاجات کوچک منحصر نکنید؛ حاجات بزرگتری هست، آنها را از یاد نبرید. بزرگترین آنها «مغفرت الهی» است؛ از خدا بخواهید که آثار به جامانده‌ی از تخلف و گناه را از دل و جان ما برطرف بفرماید؛ از خدا بخواهید که راه توبه را برای شما هموار کند. حاجت بزرگ دیگر «محبت الهی» است؛ مقام حُبّ الهی را از خدای متعال طلب کنید. حاجت بزرگ دیگر «اصلاح امور امت اسلامی» است؛ از خدا بخواهید خدای متعال امور همه‌ی مسلمان‌ها - نه فقط ملت ایران - را و همه‌ی کشورهای اسلامی را اصلاح کند؛ بلکه از خدای متعال هدایت بشریت را به راه راست بخواهید. این دعاها اقبال استجابت زیادی دارد و همین دعاها اثر می‌کند؛ راه‌ها را باز می‌کند؛ وسایل را آسان می‌کند و ما را در رسیدن به این مطلوب‌های بزرگ کمک می‌کند.^۱

آیت الله العظمی جواد آملی (دام ظلّه العالی):

توقع از معتکفان این است که نیازهای شخصی را از یک سو، نیازهای محلّی و منطقه‌ای را از سوی دیگر و نیازهای بین‌المللی را از سوی سوم در نظر بگیرند. در شرایط کنونی جهان، مخصوصاً خاورمیانه چشمش به نظام اسلامی ایران دوخته است؛ اینجاست که به قرآن و عترت در کنار هم معتقد است و می‌یابد و عمل می‌کند. اینجاست که با اخلاص توانسته است جنگ ده ساله را نه هشت ساله، جنگ دو ساله داخلی و هشت ساله خارجی را تحمل کند. اینجاست که عملاً نشان داد ﴿كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً﴾^۲ اینجاست که وعده انجام شده الهی را به جهان نشان داد و نشان می‌دهد. از این امّ‌القرای دینی متوقع است که فکر جهانی بکنند معتکفان

۱. خطبه‌های نماز عید سعید فطر، ۱۳۸۵/۸/۲.

۲. بسا گروهی اندک که بر گروهی بسیار، به اذن خدا پیروز شدند. بقره، ۲۴۹.

عزیز بدانند که برای خدای سبحان هیچ فرقی نیست که حاجت زید را برآورده کند یا حاجت جهان را.

یک بحث کوتاهی در این زمینه ارائه بشود تا وارد بحث اصلی بشویم تا روشن بشود ما از خدا چه بخواهیم و چقدر بخواهیم. مستحضرید که قدرت ذات اقدس الهی نامتناهی است؛ این اصل اول. با اراده کار می‌کند «فاعل لا بمعنی الحركات» نه با اعضا و جوارح؛ اصل دوم. اگر قدرتی نامتناهی بود و با اراده کار کرد فرقی بین قلیل و کثیر نیست؛ اصل سوم. شما الان با اراده و تصور، یک قطره آب را تصور می‌کنید، یک اقیانوس را هم تصور می‌کنید، این طور نیست که تصور یک قطره برای شما آسان باشد و تصور یک اقیانوس برای شما سخت باشد؛ هر دو آسان است. ذات اقدس الهی دو نمونه در قرآن کریم ذکر می‌کند: یکی آسان‌ترین کارهای جهان است، یکی سخت‌ترین کارهای جهان. می‌فرماید هر دو برای خدا آسان است؛ آسان‌ترین کار، کشیدن سایه شاخص است. وقتی شما چراغ را برگردانید این سایه شاخص گرفته می‌شود. سایه وجودی ندارد که قبض و بسطش دشوار باشد، گسترش آن یا کاهش آن فرق بکند، گرفتن سایه شاخص سخت نیست. فرمود: «ثُمَّ قَبَضْنَاهُ إِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا»^۱، سهلاً نه تدریجاً؛ و آنچه از هر کاری مهم‌تر است جهان را به هم زدن و جهان را دوباره ساختن است؛ کاری از این دشوارتر فرض نمی‌شود که مجموعه نظام کیهانی به هم زده شود و دوباره بازسازی شود و اولین و آخرین که رخت بر بسته‌اند همه زنده شوند از این کار دشوارتر فرض نمی‌شود.

فرمود: «يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَاوَاتُ»^۲ یعنی «تبدل السماوات غیر السماوات» یعنی مجموعه نظام سپهری رخت برمی‌بندد [این یک]. «إِنَّ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ لَمَجْمُوعُونَ إِلَى مِيقَاتٍ يَوْمَ مَعْلُومٍ»^۳؛ همه را ما دوباره زنده می‌کنیم [این دو]. فرمود: «ذَلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيرٌ»^۴ این حشر اکبر برای ما

۱. سپس آن [سایه] را اندک اندک به سوی خود بازمی‌گیرم، فرقان، ۴۶.

۲. روزی که زمین به غیر این زمین، و آسمانها [به غیر این آسمانها] مبدل گردد. ابراهیم، ۴۸.

۳. در حقیقت، اولین و آخرین، قطعاً همه در موعد روزی معلوم گردآورده شوند. واقعه، ۴۹-۵۰.

۴. این حشری است که بر ما آسان خواهد بود. ق، ۴۴.

آسان است. این «یَسِّر» همان طور که در «تُمْ قَبَضْنَاهُ إِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا» به کار رفت اینجا هم به کار می‌رود. کشیدن یک سایه شاخص برای خدا همانند بازسازی کل جهان است. این خداست! خب اگر همه کارها برای ذات اقدس الهی سهل است، چرا حاجت جهانی را نخواهیم؟ اکنون که شما معتکفان به لطف الهی این توفیق را در سراسر ایران اسلامی داشته و دارید مخصوصاً جوانها همت‌تان بلند باشد خدای سبحان در انجام وعده، در قضای حاجت فرقی بین قلیل و کثیر نمی‌گذارد؛ از یک سو. از طرفی ما پرورده اهل بیتیم آنها ما را به همت والا فرا خواندند، وجود مبارک پیامبر اکرم ﷺ فرمود: «إِنَّ اللَّهَ جَوَادٌ يُحِبُّ الْجُودَ وَمَعَالي الْأُمُورِ وَيَكْرَهُ سُفْسَافَهَا»^۱ خدا همت‌های بلند را دوست دارد. نه تنها با آن درگیر نیست یا مزاحمت نمی‌کند یا منع نمی‌کند، همت بلند را دوست دارد. همت نازل محبوب خدا نیست. شما اگر بگویید: «خدایا! ما را بیامرز» یک حد محبوبیت است؛ «خدایا! همه ایرانی‌ها را بیامرز» یک حد است؛ «همه شیعیان جهان را بیامرز» یک حد است؛ همه مسلمین بیدار شده خاورمیانه را به مقصد برسان» یک حد است؛ «همه ناآگاهان را آگاه کن» یک حد است؛ برای خدا فرق نمی‌کند؛ دعاهایتان را توسعه بدهید، خواسته‌هایتان را توسعه بدهید، این ذوات قدسی این دعاها را به ذات اقدس الهی عرضه می‌کنند و خدای سبحان می‌پذیرد.»

محاسبه و شناخت نقاط ضعف و قوت

آیت الله العظمی مکارم شیرازی (دام ظلّه العالی):

«از دیگر کارهایی که در سه روز اعتکاف می‌توان انجام داد محاسبه اعمال است؛ زیرا این کار، گناهان آدمی را پیش روی چشمش آشکار می‌سازد و سبب می‌شود زمینه برای توبه فراهم شود.... نوشتن نقاط قوت و ضعف هر کس از سوی خودش و تفکر در مورد آنها یکی دیگر از کارهایی است که در ایام

اعتکاف و غیر آن می‌توان انجام داد. چنین اقدامی سبب می‌شود انسان بتواند بیشتر خود را بشناسد و سپس راه چاره برای رفع نقاط ضعفش را پیدا کند؛ زیرا اعتکاف کلاسی تربیتی برای انسان‌ها است.»

دوری از وسایل ارتباطی نظیر موبایل و...

آیت الله العظمی مکارم شیرازی (حفظه الله):

«اعتکاف، انسان را از اشتغالات فکری و مادی باز می‌دارد و موجب می‌شود بتوانیم نقشه راه آینده را ترسیم کنیم. یکی از مهم‌ترین اشتغالات فکری انسان امروز، استفاده از همین گوشی‌های همراه در هر مکانی است. به همین دلیل توصیه می‌کنم این سه روز را بدون گوشی همراه، به مسجد بروید و در مهمانی خداوند شرکت کنید.»

تمرین مقدم داشتن خواست الهی بر هوای نفس

امام خامنه‌ای (حفظه الله):

«توصیه‌ی من این است که در این سه روزی که شما در مسجد هستید، تمرین مراقبت از خود بکنید. حرف که می‌زنید، غذا که می‌خورید، معاشرت که می‌کنید، کتاب که می‌خوانید، فکر که می‌کنید، نقشه که برای آینده می‌کشید، در همه‌ی این چیزها مراقب باشید رضای الهی و خواست الهی را بر هوای نفستان مقدم بدارید؛ تسلیم هوای نفس نشوید. تمرین این چیزها در این سه روز می‌تواند درسی باشد برای خود آن عزیزان و برای ماها که اینجا نشسته‌ایم و با غبطه نگاه می‌کنیم به حال جوانان عزیزمان که در حال اعتکاف هستند.»^۱

اندیشه در باره وظایف دینی و سیاسی

آیت الله العظمی مکارم شیرازی (دام ظلّه العالی):

«هر شخص معتکف باید طی این روزها بیندیشد که چه وظایفی در قبال دین و کشورش دارد و چه کاری می‌تواند انجام دهد.»

۱. خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران، ۱۳۸۴/۵/۲۸.

عدم برنامه ریزی برای اعتکاف

امام خامنه‌ای (دام ظلّه العالی):

«اگر چنانچه برنامه‌ریزی نشد و کمک نشدند این جمع جوانِ مشتاق و شوریده‌ای که برای اعتکاف وارد این مسجد شده‌اند، این نیروها هدر خواهد رفت و احیاناً زیان‌آفرین خواهد شد.»^۱

ضربه برنامه‌های جمعی به خلوت فردی

امام خامنه‌ای (دام ظلّه العالی):

«این اعتکافی که جوانها انجام می‌دهند، درواقع دارند با خدا خلوت می‌کنند. اعتکاف بیشتر یک کار فردی است؛ ایجاد یک ارتباط با خداست. جوری نشود که برنامه‌های جمعی این مراکز اعتکاف، حال خلوت و حال ارتباط فردی و قلبی با خدا را در افراد، ضعیف بکند یا بگیرد. مجال بدهند.»^۲

آیت الله العظمی نوری همدانی (دام ظلّه العالی):

«برنامه‌های اعتکاف نباید به قدری فشرده باشد که جوانان را از انجام اعمال و عبادت و خلوت با خداوند، بازدارد.»

۱. دیدار اعضای ستاد مرکزی اعتکاف و اعضای سومین جشنواره‌ی سراسری علمی فرهنگی اعتکاف، ۱۳۹۳/۲/۱۵.

۲. دیدار اقشار مختلف مردم به مناسبت میلاد حضرت علی (علیه السلام)، ۱۳۸۷/۴/۲۶.

بحث‌های جنجالی و بی‌فایده

امام خامنه‌ای (حفظه الله):

«از جنجال‌های گوناگونی که در حاشیه‌سازی‌های معمول جامعه نقش دارند، پرهیز بشود و این سه روز را بگذاریم برای جهات معنوی. حالا بعد آمدند بیرون، خیلی میدان‌های دیگر و عرصه‌های دیگر زندگی هست که انسان در آن عرصه‌ها در جامعه وارد می‌شود، اما در این سه روز، ارتباط گیری با خدا اصل باشد و [برای آن] برنامه‌ریزی بشود.»^۱

آیت الله العظمی سبحانی (دام ظلّه العالی):

«بحث‌های جانبی را رها کنید، مگر بحث علمی، بله اگر بحث علمی باشد خودش یک نوع عبادت است. بنشینیم بحث کنیم مسأله‌ای را، عقیده‌ای را، فکری را، بقیه‌ی بحث‌ها را در این مساجد بگذاریم کنار و فقط منتظر این باشیم که رحمت حق بر قلب ما نازل باشد، دست حق وارد قلب ما بشود ما را متحول کند. در مدت سه روز کوشش کنید بحث‌های لازم غیرضروری را هم انجام ندهید. بحث‌های اجتماعی سیاسی همه را بگذارید کنار. در این سه روز فقط خودسازی درونگرایی کنید. مرحوم علامه طباطبایی رحمه الله، استاد محترم، در هر شبانه‌روز یک اتاقی داشت، می‌رفت یک ساعت، نیم ساعت در کارهایی که در روز انجام داده بود فکر می‌کرد؛ در حقیقت یک نوع درون‌گرایی داشت.»

آیت الله العظمی شبیری زنجانی (دام ظلّه العالی):

«یک مرتبه طرح بحث‌های اجتماعی به دین مرتبط می‌شود و ضرورت دارد، در این صورت می‌توان آن را در اعتکاف مطرح کرد؛ و بدون وجود چنین ضرورتی باید مراسم اعتکاف با قرآن و عبادت و بیان احادیث اهل بیت علیهم‌السلام

۱. دیدار اقشار مختلف مردم به مناسبت میلاد حضرت علی علیه‌السلام، ۱۳۸۷/۴/۲۶.

همراه باشد.... کتاب‌هایی مثل کتاب مرحوم شیخ عباس قمی و مرحوم حاجی نوری «رضوان الله علیهما» و کتاب‌هایی که درباره حالات علما و مسائل اخلاقی برگرفته از قرآن و سنت حضرات معصومین علیهم‌السلام نوشته شده را مطالعه کنند. مطالعه این کتاب‌ها در تهذیب نفس و رشد علمی و معنوی افراد، مؤثر است. از پرداختن به مسائل غیر مرتبط با این مسائل پرهیز نموده و در این فرصت به خودسازی بپردازند.»

ظاهرگرایی و بی‌توجهی به روح معنوی اعتکاف

امام خامنه‌ای (دام ظلّه العالی):

«در محیط دانشجویی جوان، پرداختن به معارف دینی، پرداختن به الگوهای دینی، توسلات به پروردگار، توسلات به ائمه علیهم‌السلام، خواندن دعای عرفه، برگزاری مراسم اعتکاف و خواندن نماز جماعت، بسیار خوب است. البته این را هم عرض بکنم؛ در مراسم مذهبی به روح مراسم توجه کنید؛ فقط صورت‌سازی نباشد؛ که انسان شعری بخواند، اشکی بگیرد یا بریزد. روح دعا و نماز عبارت است از ارتباط با خدا، آشنا شدن با خدا، بهره بردن از معنویت، پاکیزه کردن و پیراستن روح و پالایش کردن ذهن از وسوسه‌ها. نماز را با توجه و اول وقت بخوانید. تحجّر بد است؛ فکر نکردن در لایه‌های زیرین ظواهر، عیب بزرگی است؛ مواظب باشید به این عیب دچار نشوید.»^۱

«من به شما برادران و خواهران عزیز - که فرزندان من هستم - مؤکداً توصیه می‌کنم که به عمق‌ها توجه کنید و آن را بطلبید؛ از ظواهر هم دست نکشید. این خطاست که کسی خیال یا توهم کند که باید باطن را درست کرد، ظاهر مهم نیست؛ نخیر، همین ظاهر، انسان را به وادی‌های گوناگونی می‌کشاند. ظاهر دینی، ظاهر اسلامی، پای‌بندی به تعبد دینی، همین مجالس دعا، همین مجالس توسل به ائمه علیهم‌السلام لازم است؛ منتها همه‌ی اینها را با دانایی

۱. دیدار دانشجویان و اساتید دانشگاه‌های استان کرمان، ۱۳۸۴/۲/۱۹.

همراه کنید. در مجلس روضه‌خوانی و سینه‌زنی بسیج، وقتی شعر خوانده می‌شود، باید با معنا، با مضمون، جهت‌دار و همراه با درس باشد. وقتی در آن‌جا سخنرانی می‌شود، باید در جهت تعمیق فکر و اندیشه باشد. وقتی نماز جماعت می‌خوانید، نماز شما باید همراه با توجه به پروردگار و خشوع در مقابل او باشد. وقتی اعتکاف می‌کنید، وقتی روزه می‌گیرید، وقتی اجتماعات مذهبی تشکیل می‌دهید، باید همراه با توجه به خدای متعال و همراه با اخلاص باشد. کلید موفقیت اینهاست. اگر این نباشد، همان چیزی بر سر انسان خواهد آمد که دیدید بر سر عده‌ای آمد. عده‌ای در اول انقلاب خیلی تند و داغ و پُرشور بودند؛ اما متأسفانه فکر دینی آنها عمق نداشت؛ با اولین باد سردی که از طرف تبلیغات دشمنان آمد، برگ و بار انقلابی‌شان ریخت و جوش انقلابی‌شان تمام شد.^۱

جامعه‌گریزی به نام معنویت

امام خامنه‌ای (حفظه الله):

«امروز در دانشگاه‌های کشور، هزاران نفر از جوانان دانشجوی - دختران و پسران - در مساجد دانشگاه‌ها اعتکاف می‌کنند، سه روز عبادت می‌کنند، خلوت می‌کنند، با خدای خود ارتباط برقرار می‌کنند؛ مساجد بزرگ و مجامع بزرگ که جای خود دارد. اینها معنویت است. کشور ما اهل معنویت است؛ اما معنویت ما همراه و هم‌روال است با احساس مسؤولیت. این معنویت به هیچ وجه نباید ما را از مسؤولیت عظیم انقلابی خودمان جدا کند؛ بلکه کمک به حرکت انقلابی است. آن کسانی که با تکیه‌ی به دینداری و با عنوان کردن دینداری، سعی می‌کنند جامعه را سیاست‌زدایی کنند، جوانان را سیاست‌زدایی کنند،

۱. دیدار جمعی از دانشجویان بسیجی، ۱۳۸۴/۳/۵.

جوانان را از حضور در عرصه‌های کشور دور نگه دارند، اشتباه می‌کنند؛ راه خطا می‌روند؛ دچار انحراف اند؛ این ابعاد با همدیگر است.^۱

آیت الله العظمی نوری همدانی (دام ظلّه العالی):

«باید ارکان انقلاب اسلامی برای جوانان بیان شود که نخستین رکن آن، اسلام ناب است که توسط امام خمینی (رحمه الله) زنده شد و از این رو من مطالعه صحیفه نور را به همه معتکفین توصیه می‌کنم. افکار امام راحل و روش ایشان در صحیفه نور آمده است و دفتر تبیان نیز سرمشق دیگری برای جوانان است. وصیت‌نامه الهی سیاسی امام راحل (رحمه الله) نیز بسیار مهم است و حاصل تجربه‌های ایشان است.»

مادی‌گرایی و دنیاطلبی

امام خامنه‌ای (دام ظلّه العالی):

«پشتیبانی و پذیرایی و مانند اینها هم خوب است. البتّه من شنیده‌ام؛ بعضی از این مساجد کأّنه از این شوق و ذوق مردم استفاده می‌کنند، یک پول‌های زیادی از این کسانی که می‌روند می‌گیرند؛ این جور هم نباید باشد. پول گرفتن از آنها عیب ندارد، بهتر همین است کاری که مردم کمک مالی بکنند و اشتراک مالی پیدا کنند، اصلاً برکت پیدا می‌کند. از خصوصیات پول مردم و کمک مردم، برکت داشتن است؛ منتها مراقبت کنند که این به یک دستگاه پول‌سازی و مانند اینها تبدیل نشود.»^۲

۱. بیست و دومین سالگرد امام خمینی (رحمه الله)، ۱۴/۳/۱۳۹۰.

۲. دیدار اعضای ستاد مرکزی اعتکاف و اعضای سومین جشنواره‌ی سراسری علمی فرهنگی اعتکاف، ۱۵/۲/۱۳۹۳.

الف) آثار فردی اعتکاف

۱. صفای دل

امام خامنه‌ای (دام ظلّه العالی):

«رجب، ماه صفا دادن به دل و طراوت بخشیدن به جان است؛ ماه توسل، خشوع، ذکر، توبه، خودسازی و پرداختن به زنگارهای دل و زدودن سیاهی‌ها و تلخی‌ها از جان است. دعای ماه رجب، اعتکاف ماه رجب، نماز ماه رجب، همه وسیله‌ای است برای این‌که ما بتوانیم دل و جان خود را صفا و طراوتی ببخشیم؛ سیاهی‌ها، تاریکی‌ها و گرفتاری‌ها را از خود دور کنیم و خودمان را روشن سازیم. این، فرصت بزرگی است برای ما؛ به خصوص برای کسانی که توفیق پیدا می‌کنند در این ایام اعتکاف کنند.»^۱

آیت الله العظمی جواد آملی (دام ظلّه العالی):

«اعتکاف نتیجه مهمی که دارد آن است که این رین‌ها، این غبارها، این چرک‌ها شست و شو می‌شود. وقتی شست و شو شد انسان خالق خود را می‌شناسد به مقداری که مقدور اوست. آن مقداری که مقدور ماست از درون بتوانیم خدا را بشناسیم و به وظیفه‌مان عمل بکنیم با این برکات، اعتکاف حل است.»

۱. خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران، ۱۳۸۴/۵/۲۸.

۲. تمرین تسلط بر نفس

آیت الله العظمی صافی گلپایگانی (دام ظلّه العالی):

«مسأله اعتکاف یکی از سنت‌های بزرگ در اسلام مقرر شده است و برکات و فوائد آن در جنبه تربیتی و اخلاقی [و] آدم‌سازی بیش از این است که بنده بتوانم توضیح بدهم و عرض بکنم. خود کسانی که به این توفیق موفق می‌شوند آنها در همان حالی که در اعتکاف هستند می‌فهمند که چه برکاتی بر روح آنها نازل می‌شود و چه جهش‌های فکری و عقیدتی برای آنها جلو می‌آید.... این تمرین است برای اینکه ما در کلّ سال بتوانیم خودمان را کنترل بکنیم، بر خودمان مسلط باشیم، بر نفس خودمان تسلط داشته باشیم. این یک برنامه حبس نفس است و اینکه انسان بتواند بر خودش مسلط بشود؛ و این توانایی روحی فوق العاده در اسلام اهمیت دارد.... کسی که در عمرش آمده باشد در اعتکاف، این در او اثر می‌کند؛ روحیه اش را تغییر می‌دهد؛ توجه‌اش به خدای متعال زیاد می‌شود، تقوا و پرهیزکاری و پارسایی اش اینها همه زیاد می‌شود.»

۳. رهایی از آلودگی‌های مادی

آیت الله العظمی مکارم شیرازی (دام ظلّه العالی):

اعتکاف سبب می‌شود انسان از ضلال مبین یا همان آلودگی‌های مادی که امروز گریبان بشر را گرفته‌اند رهایی یابد.... در اعتکاف هم آثار مهمی نهفته است که از آن جمله می‌توان به نجات از ضلال مبین اشاره کرد؛ زیرا کسانی که معتکف می‌شوند در حقیقت مهمان خدا بوده و اموری هم که در این ایام نباید انجام داده شوند آدمی را در مسیر جدا شدن از مادیات پیش می‌برند.»

ب) آثار اجتماعی اعتکاف

۱. حفظ دین از گستره فردی تا بین‌المللی

آیت الله العظمی جوادى آملی (دام ظلّه العالی):

«اعتکاف یک عبادت تلفیقی، است که این عبادت تلفیقی، درون انسان را راحت می‌کند. وقتی انسان از اعدی عدوّ، نجات پیدا کرد دشمن برونی مگر چه کار می‌تواند بکند؟

گر شود دشمن درونی نیست با کسی از دشمن برونی نیست^۱
در این فرصت زرّین اعتکاف، انسان راه خودش را پیدا می‌کند وقتی راه خودش را پیدا کرد از چیزی نمی‌هراسد. هم دین خودش را حفظ می‌کند، هم دین محلی را حفظ می‌کند. هم دین منطقه‌ای را حفظ می‌کند، هم دین بین‌المللی را حفظ می‌کند.»

۲. دفع تهاجم فرهنگی

امام خامنه‌ای (دام ظلّه العالی):

«چه چیزی موجب می‌شود که با این بمباران فرهنگی‌ای که سال گذشته در مجموعه‌ای از مطبوعات زنجیره‌ای علیه مذهب و علیه فکر مذهبی و علیه انقلاب و علیه امام و علیه همه چیز صورت گرفت، وقتی روزهای اعتکاف ماه رجب فرا رسید، مسجد دانشگاه تهران جزو شلوغ‌ترین مراکز اعتکاف شود؟ چه کسی به جوانان گفت بروید اعتکاف کنید؛ سه روز روزه بگیرید و از مسجد بیرون نروید و وقتتان را در آنجا به عبادت و ذکر و دعا و تضرّع و توسّل بگذرانید؟ چه کسی به جوانان بخشنامه کرده بود؟»^۲

۱. هفت اورنگ جامی.

۲. دیدار جوانان و فرهنگیان در مصلای رشت، ۱۳۸۰/۲/۱۲.

۳. حل مشکلات نظام اسلامی

امام خامنه‌ای (دام ظلّه العالی):

«این اعتکافی که در مسجد دانشگاه شد، برای من خیلی شیرین و لذّت بخش بود. الحمدلله سال به سال اقبال مردم به این اعتکاف زیاد می‌شود. برای من گزارش آوردند که روز سوم، وقتی مردم از مساجد - البته شاید بعضی از جاها، نمی‌دانم کجا؛ همه جا بوده یا بعضی از جاها - و از اعتکاف بیرون می‌آمدند، با گریه از مسجد جدا می‌شدند! سه روز در مسجد روزه گرفته‌اند؛ دعا و اُنس و ذکر و تضرّع داشتند؛ حالا که می‌خواهند از مسجد جدا شوند، اشک‌ریزان با مسجد و با اعتکاف وداع می‌کنند! این‌ها چیزهای خیلی خوبی است؛ جلب رحمت پروردگار را می‌کند. شما این را بدانید که بسیاری از موفّقیت‌های امروز ما، بر اثر این چیزهاست. شاید شما بعضی از این کارها و موفّقیت‌های سیاسی را، به ما که مسؤولین نظام و تصمیم‌گیران سطح بالای کشور هستیم، مستند کنید؛ اما ما خودمان، گاهی که در بعضی از مسائل به خصوص، صحبت و مذاکره می‌کنیم، حقیقتاً به این نتیجه می‌رسیم که در این زمینه کاری نکرده‌ایم و این یک قدرت‌نمایی خدایی بوده است. همان‌طور که امام علیه السلام در یکی از بیماری‌هایشان که در بیمارستان بستری بودند به من فرمودند: «من در طول این سال‌ها، در تمام این مدت، دست قدرتی را احساس کردم که ما را پیش می‌برد.» من هم امروز آن قدرت را احساس می‌کنم. این رفتارهای شما و مردم است؛ این تضرّع‌ها، توجّه‌ها، توسّلات به پروردگار، عبودیت‌ها و سربه فرمان نهادن‌هاست که رحمت الهی را متوجّه می‌کند. یک عده اصلاً نمی‌توانند تصوّرش را بکنند، خوب نکنند؛ اما انسان وقتی که با قضا یا و با فطرت خودش روبه‌رو شود، کاملاً می‌فهمد که قضیه چیست.»^۱

خدا را شاکرم

مقام معظم رهبری (حفظه الله):

«خدا را شاکرم که می بینم مردم ما و به خصوص جوانان ما، دلشان به سمت معنویت، به سمت خدا، به سمت دعا و به سمت تضرع متمایل است. امروز، روز سیزدهم رجب است؛ روز شروع اعتکاف است. شما ببینید هزاران نفر جوان ما، امروز رفته اند و در مساجد گوناگون - در سرتاسر این کشور - نشسته اند و مشغول اعتکاف شده اند؛ با دهان روزه، با شکم خالی و لب های تشنه، در این هوای گرم با خدای متعال تضرع می کنند و حرف می زنند. این خیلی ارزش دارد؛ این اعتکاف را ملت ما خیلی قدر بدانند.»